



*Глусенко Андрій Сергійович,
здобувач кафедри фінансового права
Університету Державної фіскальної служби України*

ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ПІДГРУНТЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Стаття присвячена дослідженню специфіки реалізації принципів бюджетної системи України в контексті об'єктивно обумовленої необхідності у позначенні та доктринальній характеристиці перспективних напрямків їх регуляторного впливу на процес оптимізації та розвитку міжбюджетних відносин в Україні. Автором приділено увагу питанням загальнотеоретичного і практичного значення, проведено критичний аналіз стану правового регулювання, практики реалізації міжбюджетних відносин та значення і ролі принципів бюджетної системи України в зазначених процесах. Наголошується на тому, що останні існують не ізольовано, а мають комплексний характер, оскільки вони охоплюють не лише міжбюджетні відносини, а й деталізують специфіку розподілу (перерозподілу) податкових і неподаткових надходжень між відповідними бюджетами. На підставі проведеного аналізу, автор приходить до висновку про те, що принципи бюджетної системи України мають виключне значення при реалізації міжбюджетних відносин.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, принципи, бюджетна система, бюджетний процес, бюджетні правовідносини, принципи здійснення міжбюджетних відносин, розподіл бюджетних коштів.

Постановка проблеми. Питання правового регулювання міжбюджетних відносин та з'ясування особливостей їх реалізації повсякчас перебувають у полі зору науковців. Це пов'язано із тим, що міжбюджетні відносини є особливим видом правовідносин, що реалізуються у ході бюджетного процесу та опосередковують рух коштів між ланками бюджетної системи. Наразі у бюджетному законодавстві не визначені основні засади реалізації таких відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблемні питання правового регулювання міжбюджетних відносин та принципів їх реалізації досліджували вчені-правознавці та економісти, такі як: Ю. В. Арбатська, Л. К. Воронова, О. С. Дроздовська, Ю. О. Крохіна, Л. О. Нікітіна, С. О. Ніщима, В. Д. Тарангул та інші. Проте, незважаючи на наявність змістовних наукових здобутків з цієї тематики, багато аспектів залишаються нез'ясованими.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є з'ясування та конкретизація змісту принципів бюджетної системи України в контексті реалізації міжбюджетних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «принцип» походить від латинського слова «principium», яке означає начало, основа. Водночас, принцип – це те,

що лежить в основі певної теорії науки, внутрішнє переконання людини, основне правило поведінки [10, с. 547]. В. І. Даль тлумачить «принцип» як наукове чи моральне начало, основу, правило, від якого не відступають [18, с. 431]. Згідно з філософським словником «принцип» – першооснова, керівна ідея, основне правило поведінки. Центральне поняття, основа системи, що представляє узагальнення та розповсюдження будь-якого положення на всі явища тієї галузі, з якої такий принцип абстрагований [19, с. 329].

В. А. Паригіна та А. А. Тедеев акцентують увагу на тому, що в юридичній науці під принципами слід розуміти закріплені в законодавстві основоположні керівні ідеї, які виражають сутність норм відповідної галузі права і головні напрями державної політики у сфері правового регулювання певних суспільних відносин [7, с. 125]. Проте не завжди принципи мають відповідне правове оформлення, шляхом закріплення їх у нормах законодавства відповідної галузі. Досліджуючи принципи окремих інститутів бюджетного права, зокрема, міжбюджетних відносин, можемо констатувати наявність різних підходів не лише до їх правового закріплення, а й визначення таких принципів (як на законодавчому рівні, так і у доктрині бюджетного права).

Так, відповідно до ст. 72 Бюджетного кодексу Республіки Білорусь [2], міжбюджетні відносини базуються на принципах: 1) розмежування і закріплення доходів бюджетів між рівнями бюджетної системи; 2) розмежування і закріплення видатків бюджетів між рівнями бюджетної системи; 3) вирівнювання рівнів мінімальної бюджетної забезпеченості бюджетів всіх рівнів бюджетної системи. Як бачимо, систему принципів міжбюджетних відносин у Білорусії складають лише три принципи, два з яких направлені на закріплення і розподіл доходів та видатків між ланками бюджетної системи. При цьому склад доходів і видатків бюджетів відповідного рівня, особливості їх формування визначені у Главах 6, 7 вказаного нормативно-правового акту.

Третій принцип спрямований на забезпечення відповідного мінімального рівня забезпечення бюджетними коштами відповідних бюджетів. Мінімальний рівень бюджетної забезпеченості обчислюється як середній рівень розрахованої бюджетної забезпеченості за адміністративно-територіальним утворенням, які мають найвищий та найнижчий рівень бюджетної забезпеченості.

У Бюджетному кодексі Республіки Казахстан [3] відображено інший підхід до визначення принципів міжбюджетних відносин. Зокрема, у ст. 43 цього Кодексу закріплено такі принципи: 1) рівність обласних бюджетів, бюджетів міста республіканського значення, столиці у взаєминах з республіканським бюджетом, бюджетів районів (міст обласного значення) у взаєминах з вищим обласним бюджетом; 2) ефективний розподіл надходжень, що враховує одночасне дотримання наступних критеріїв їх розмежування: а) за нижчими бюджетами закріплюються податкові та неподаткові надходження, які мають стабільний характер, що не залежать від впливу зовнішніх факторів; б) податкові та неподаткові надходження, що представляють плату за послуги, надані державними установами, надходять в дохід бюджету, з якого фінансуються зазначені послуги; податки, які мають перерозподільчий характер, а також нерівномірне розміщення податкової бази, закріплюються за більш високими рівнями бюджетів бюджетної системи; при закріпленні податків та інших обов'язкових платежів до бюджету перевага віддається тому рівню бюджету, який забезпечить найбільш високу ступінь їх збирання; податки, що стягуються з податкової бази, що має чітку територіальну прив'язку, закріплюються за місцевими бюджетами; 3) вирівнювання рівнів бюджетної забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць Республіки Казахстан; 4) забезпечення надання місцевими виконавчими органами однакового рівня



державних послуг; 5) ефективність і результативність надання державних послуг – закріплення державних послуг за тим рівнем державного управління, який може забезпечити найбільш ефективне і результативне надання державних послуг; 6) максимальне наближення рівня надання державної послуги до її одержувачам – передача виконання послуг на максимально низький рівень бюджетної системи з метою кращого врахування потреб їх одержувачів і підвищення якості державних послуг.

Із наведеного можна зробити висновок щодо комплексного характеру вказаних принципів, оскільки вони охоплюють не лише міжбюджетні відносини, а й деталізують специфіку розподілу (перерозподілу) податкових і неподаткових надходжень між відповідними бюджетами; акцентується увага на наданні державних послуг. Такий підхід вбачається логічним та аргументованим.

Чинне бюджетне законодавство України взагалі не визначає принципів здійснення міжбюджетних відносин. На сучасному етапі відносини, що виникають стосовно розподілу (перерозподілу) коштів між рівнями бюджетної системи ґрунтуються на принципах бюджетної системи України, визначених у ст. 7 Бюджетного кодексу України [1]. До них належать такі принципи: єдності бюджетної системи України; збалансованості; самостійності; повноти; обґрунтованості; принцип ефективності та результативності; субсидіарності; цільового використання бюджетних коштів; справедливості і неупередженості; публічності та прозорості.

Принцип єдності бюджетної системи забезпечується наявністю єдиної узгодженої правової бази, грошової системи та єдністю порядку виконання бюджетів. Вказаний принцип має важливе значення для функціонування фінансової системи держави в цілому. Це пов'язано із тим, що бюджетні відносини існують у взаємозв'язку із іншими відносинами, насамперед, податковими. Загальновідомо, що кошти, які надходять від сплати податків та зборів, становлять лівову частину доходів бюджету, а саме – податкові надходження.

Аналізуючи принцип єдності бюджетної системи, Л. В. Лисяк вказує, що названий принцип передбачає встановлення єдиних вимог щодо відповідальності та заходів впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства [6, с. 76]. Така позиція до визначення одного з принципів бюджетної системи є не аргументованою. Безспірно, усі учасники бюджетного процесу є рівними, для всіх передбачені однакові підстави для притягнення до відповідальності за порушення бюджетного законодавства та однакові заходи впливу за їх вчинення. Проте залишається нез'ясованим, яким чином пов'язується правова рівність учасників бюджетних правовідносин та єдність бюджетної системи України – сукупності державного бюджету та місцевих бюджетів, що побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв та урегульована нормами права.

Принцип збалансованості означає, що повноваження на здійснення витрат повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету. Як вбачається, зміст вказаного принципу полягає у раціональному співвідношенні доходів і витрат бюджетів. Дещо по-іншому пропонує підходити до розгляду цього принципу К. О. Токарева. Вчена зазначає, що «бюджет слід вважати збалансованим лише у разі рівнозначного співвідношення між його видатковою та доходною частинами, а також дотримання відповідності видатків доходам. У випадку, коли бюджет затверджується з перевищенням видатків над доходами і навпаки (з дефіцитом або профіцитом), ми не можемо говорити про його збалансованість» [17, с. 17]. Такі міркування, на наш погляд, мають дискусійний характер.



З одного боку, видається логічним говорити про те, що обсяг видатків має бути співрозмірним обсягу фактично наявних доходів, а з іншого – на практиці дуже важко уявити таку ситуацію. Дефіцит, так само як і профіцит бюджетних коштів, може мати місце на стадії складання проектів бюджету, їх затвердження або стадії виконання. Може мати місце така ситуація, коли дефіцит коштів утворюється в процесі виконання бюджету. У такому випадку ми не можемо говорити про незбалансованість бюджету, хоча фактично існує нестача коштів, на фінансування відповідних видатків. Йдеться про ситуацію, коли на стадіях складання та прийняття відповідного бюджету був передбачений достатній обсяг грошових коштів, а під час його виконання, під впливом об'єктивних чинників, виявлено невідповідність обсягу таких коштів обсягу видатків держави або територіальних громад, все ж таки бюджет може вважатися збалансованим.

На наш погляд, принцип збалансованості діє й при реалізації міжбюджетних відносин. Йдеться про реалізацію механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, складовими якого є базова та реверсна дотації. Зокрема, базова дотація надається місцевим бюджетам з Державного бюджету України для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій (п. 1 ч.1 ст. 96 Бюджетного кодексу України) [1]. Реверсна дотація – кошти, що надаються державному бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій (п. 3 ч.1 ст. 96 Бюджетного кодексу України) [1]. Не вдаючись детально до аналізу механізму горизонтального вирівнювання, зазначимо, що за результатами його здійснення визначається розмір міжбюджетного трансферту для місцевих бюджетів, що мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, а саме місцеві бюджети з рівнем надходжень: а) нижче 0,9 середнього показника по Україні отримують базову дотацію (80 відсотків суми, необхідної для досягнення показника 0,9), що підвищить рівень їх забезпеченості; б) в межах від 0,9 до 1,1 – вирівнювання не здійснюється; в) вище 1,1 середнього показника по Україні частину надходжень передаватимуть до державного бюджету (реверсна дотація). При цьому, кошти вилучатимуться у розмірі 50 відсотків суми перевищення індексу податкоспроможності 1,1 до середнього значення по Україні (ст. 98, 99 Бюджетного кодексу України) [1]. Таким чином, втілення принципу збалансованості у міжбюджетних відносинах відбувається шляхом горизонтального вирівнювання й забезпечення бюджетів відповідним обсягом надходжень.

Принцип самостійності – держава не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання влади АРК та органів місцевого самоврядування, а органи місцевого самоврядування не будуть нести відповідальності за бюджетні зобов'язання один одного та за бюджетні зобов'язання держави. Самостійність бюджетів забезпечується закріпленням відповідних джерел доходів, правом відповідних державних органів визначати провідні напрямки використання бюджетних коштів (відповідно до чинного законодавства України). На нашу думку, самостійність бюджетів, перш за все, проявляється у розмежуванні та закріпленні певних доходів за бюджетом відповідного рівня, а також у правомочності відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування незалежно реалізовувати всі стадії бюджетного процесу та визначати напрями використання бюджетних коштів без будь-якого втручання зі сторони інших органів влади.

Принцип повноти передбачає зарахування до складу бюджетів всіх надходжень та витрат, які здійснюються відповідно до нормативно-правових актів України. При з'ясуванні змісту вказаного принципу, К. О. Токарева зауважує, що «для функціонування цього принципу у повному обсязі необхідно визначити оптимальні, обґрунтовані ставки



податків і зборів» [15, с. 85]. На наше переконання, оптимальні ставки податків і зборів сприятимуть збільшенню надходжень грошових коштів від сплати таких платежів, що в свою чергу обумовить зростання обсягів доходів бюджету. У той же час, якщо говорити саме про зарахування доходів і видатків до відповідного бюджету, то визначення обґрунтованих ставок податків і зборів ніяк не сприятиме реалізації принципу повноти бюджетної системи.

Своєрідне трактування принципу повноти пропонує Л. В. Лисяк, наголошуючи на можливості виділення у його складі принципу повноти структури бюджетної системи. Вчений зазначає: «...у бюджетній системі мають бути враховані всі реально існуючі види бюджетів відповідного адміністративно-територіального утворення» [6, с. 77]. Визначення і склад бюджетної системи України закріплено у п. 5 ч. 1 ст. 2 та ст. 5 Бюджетного кодексу України відповідно. Всі види бюджетів у складі бюджетної системи функціонують на однакових засадах і мають однакове значення для бюджетної системи, тому виділення такого принципу як складової принципу повноти вважаємо недоцільним.

Принцип обґрунтованості передбачає необхідність формування бюджету на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил. В. Д. Тарангул пропонує розглядати цей принцип як принцип реальності. Зміст вказаного принципу має важливе значення не лише для удосконалення бюджетної системи держави, а й для міжбюджетних відносин [14, с. 80].

Принцип ефективності та результативності – при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, Автономною Республікою Крим, місцевим самоврядуванням (гарантовані послуги), при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів. В цій ситуації йдеться про необхідність забезпечити при мінімальному фінансуванні досягнення найбільшої вигоди для кінцевого споживача – громадян.

Згідно із принципом субсидіарності відбувається розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача. Наведений принцип має вагоме значення не лише для бюджетної системи України, а й для реалізації міжбюджетних відносин. Сутність цього принципу полягає у тому, що «втручатися» та надавати грошові кошти для фінансування певних видатків можливо у разі: 1) недостатності власних коштів для реалізації визначених законодавством функцій (надання базової дотації місцевим бюджетам); 2) наявності надлишкових коштів (надання реверсної дотації з місцевих бюджетів); 3) існування відносин щодо розподілу грошових коштів між місцевими бюджетами (наприклад, надання субвенції з одного місцевого бюджету до іншого на утримання об'єктів спільного користування та ліквідацію наслідків діяльності таких об'єктів).

Зміст принципу цільового використання бюджетних коштів полягає у тому, що бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями. Недотримання наведеного принципу (нецільове використання бюджетних коштів) виступає підставою для притягнення відповідних суб'єктів до адміністративної або кримінальної відповідальності. У міжбюджетних



відносинах вказаний принцип виявляється при наданні міжбюджетних трансфертів. Зокрема, субвенції як вид міжбюджетних трансфертів надаються лише на певну мету (наприклад, на здійснення державних програм соціального захисту, на виконання інвестиційних проектів, на підготовку робітничих кадрів та ін.). Тобто, кошти, надані бюджету відповідного рівня можуть бути реалізовані тільки з урахуванням їх цільового призначення.

Принцип справедливості і неупередженості передбачає побудову бюджетної системи України на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами. Цей принцип віднайшов своє закріплення не лише у Бюджетному кодексі України, а й в Основному законі нашої держави, що підкреслює його значимість. Усі громадяни України та особи, які перебувають на її території, незалежно від місця проживання та виду адміністративно-територіальних одиниць, мають вільний доступ до всіх державних послуг, які надаються.

Відповідно до принципу публічності та прозорості відбувається інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів. У наукових публікаціях вже неодноразово наголошувалося на тому, що у такій редакції назва цього принципу не відповідає його змісту [16, с. 72]. За своєю сутністю наведений принцип становить собою принцип гласності, оскільки поняття «гласність» означає відкритість та доступність для широкого загалу [11, с. 80]. На нашу думку, принцип гласності може бути реалізовано й у міжбюджетних відносинах. Зокрема, інформація про міжбюджетні трансферти, що надаються відповідним бюджетам, та їх розмір є відкритою і вказується у законі про Державний бюджет на відповідний рік.

Як вже було зазначено, у наукових колах натепер не виділено одноставного підходу до поняття «принципи міжбюджетних відносин», їх змісту та значення. Так, В. Д. Тарангул слушно підкреслює, що принципи міжбюджетних відносин є більш вузькими, ніж принципи бюджетної системи. При цьому автор пропонує визначати принципи міжбюджетних відносин як теоретично обґрунтовані та нормативно закріплені основи сутності міжбюджетних відносин, що складають їх основний зміст і визначають загальну спрямованість правового регулювання бюджетної діяльності держави та муніципальних утворень, спрямовують бюджетну діяльність на досягнення її основних цілей та завдань [13, с. 35]. Учений пропонує до кола принципів міжбюджетних відносин зараховувати такі: 1) децентралізації; 2) реальності; 3) ефективності та економності використання бюджетних коштів; 4) розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи; 5) загального (сукупного) покриття видатків бюджетів; 6) цільового характеру використання бюджетних коштів; 7) адресності [13, с. 40]. Із наведеного випливає, що низка принципів притаманна лише міжбюджетним відносинам, а деякі засади одночасно є принципами бюджетної системи. Йдеться про принцип реальності (в чинному Бюджетному кодексі України має назву «принцип обґрунтованості»), ефективності та економності (за своїм змістом відображає такий принцип бюджетної системи, як ефективність та результативність), та цільове використання бюджетних коштів.

Переконливими є міркування науковця щодо необхідності побудови міжбюджетних відносин на принципах, за допомогою яких можливо досягнути оптимальної взаємодії усіх рівнів влади в бюджетній сфері. При цьому оптимальним вважається такий устрій держави, при якому кожний муніципалітет зможе самостійно розвиватися та мати тісні зв'язки з центральною владою та з іншими муніципальними



утвореннями. У сучасних умовах головним завданням міжбюджетні відносин є не надання фінансової допомоги, а розвиток самостійності кожної адміністративно-територіальної одиниці.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговує принцип децентралізації. Вказаний принцип передбачає організацію бюджетної системи та відносин між бюджетами різних рівнів на підставі передачі повноважень із відповідними фінансовими ресурсами із центру на місцевий рівень управління [14, с. 80]. А. І. Старух також наголошує на необхідності децентралізації міжбюджетних відносин, оскільки це «одна з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади» [12, с. 112]. Дійсно, наразі на місцевому рівні відсутній інтерес до підвищення рівня власних доходів та ефективного витрачання бюджетних коштів. Органи місцевого самоврядування перебувають «в залежності» від виділення грошових коштів із Державного бюджету України, шляхом надання міжбюджетних трансфертів. На наше переконання, бюджетна децентралізація має бути не принципом міжбюджетних відносин, а напрямом їх реформування.

Показово, що в Україні було ініційовано Проект Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації)» від 8 серпня 2014 р. № 4435а [9]. У пояснювальній записці до зазначеного проекту наголошено на необхідності передбачення децентралізації влади і суттєве розширення повноважень територіальних громад, що передбачає перерозподіл завдань, повноважень і ресурсів на національному, регіональному та місцевому рівнях, підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів, зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. Однак, із самого тексту цього Проекту Закону не вбачається суттєвого розширення повноважень у сфері бюджетної діяльності на місцях.

О. С. Дроздовська пропонує виділяти принципи організації міжбюджетних відносин: рівність бюджетних прав органів місцевого самоврядування відповідного територіального рівня; адекватності бюджетних видатків повноваженням і сферам відповідальності органів публічної влади; прозорості; субсидіарності [5, с. 7]. Як вбачається, науковець використовує термінологію, яка не властива бюджетно-правовій науці. Наприклад, залишається нез'ясованим, що становить собою «адекватність бюджетних видатків повноваженням і сферам відповідальності органів публічної влади», в чому зміст вказаного принципу. Можливо, в цій ситуації слід говорити про відповідність повноважень уповноважених органів влади на здійснення видатків та відповідного фінансового забезпечення їх реалізації. Стосовно «сфер відповідальності органів публічної влади», можемо зазначити наступне. Відповідальність органів публічної влади може наставати у разі не виконання (неналежного виконання) завдань та функцій, які на нього покладені законодавством або ж у випадку нецільового використання бюджетних коштів, наданих на реалізацію таких функцій. У такому випадку підстави притягнення до відповідальності й заходи впливу будуть відрізнятися. Іншої думки щодо досліджуваного питання С. О. Ніщимна. Вчена вважає, що у сучасних умовах відсутня нагальна потреба в окресленні спеціальних принципів міжбюджетних відносин, оскільки вони охоплюватимуться іншими принципами (загально-правовими, фінансово- та бюджетно-правовими) [8, с. 327].

Висновки. Отже, міжбюджетні відносини в Україні існують не ізольовано, вони мають комплексний характер. На підставі проведеного аналізу, можемо зробити висновок, що принципи бюджетної системи мають вагоме значення при реалізації міжбюджетних відносин. З урахуванням цього, видається доцільним спиратися на принципи бюджетної системи при реалізації міжбюджетних відносин, зокрема: збалансованості, субсидіарності,



самостійності, цільового використання бюджетних коштів та гласності. На підтримку нашої позиції наведемо міркування О. П. Гетманець. Науковець зауважує, що підтримка для організації міжбюджетних відносин виступають принципи самостійності та субсидіарності, оскільки вони «опосередковано впливають на справедливість розподілу бюджетних коштів між громадянами і територіальними громадами» [4, с. 46].

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Бюджетный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-З [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://etalonline.by/?type=text®num=hk0800412#load_text_none_1_
3. Бюджетный кодекс Республики Казахстан от 4 декабря 2008 г. № 95-IV [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30364477
4. Гетманець О. П. Принцип справедливості в системі принципів бюджетного процесу / О. П. Гетманець // Держава та регіони. Серія : Право. – 2011. – № 1. – С. 44-47.
5. Дроздовська О. С. Бюджетний устрій держави та особливості його формування в Україні: автореф. дис. ...канд. економ. наук: 08.04.01 / О. С. Дроздовська. – Київ, 2005. – 19 с.
6. Лисяк Л. В. Принципи бюджетної системи у контексті нового Бюджетного кодексу України / Л. В. Лисяк, Т. О. Дулік // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 1. – С. 74 – 79.
7. Парыгина В. А. Бюджетное право и процесс: учебник / В. А. Парыгина, А. А. Тедеев. – Москва : изд -во Эксмо, 2005. – 384 с.
8. Правові проблеми місцевих фінансів України: теоретико-прикладне дослідження : монографія / за заг. ред. О. А. Музики-Стефанчук. – Кам'янець – Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2016. – 386 с.
9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації) : Проект Закону від 8 серп. 2014 р. № 4435 а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51901.
10. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничук. – Київ, 1974. – 766 с.
11. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та інші ; Акад. наук Укр. РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наук. думка, Т. 2. – 1971. – 552 с.
12. Старух А. І. Механізм функціонування міжбюджетних відносин в Україні / А. І. Старух // Економіка та держава. – 2014. – № 4. – С. 108 – 113.
13. Тарангул В. Д. Правове регулювання міжбюджетних відносин в Україні: дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. Д. Тарангул. – Національний ун-т ДПС України. – Ірпінь, 2007. – 173 с.
14. Тарангул В. Д. Принципи правового регулювання міжбюджетних відносин в Україні / В. Д. Тарангул // Європейські перспективи. – 2012. – № 2. – Ч. 2. – С. 77-82.
15. Токарева К. О. До питання про основні засади функціонування бюджетної системи України / К. О. Токарева // Митна справа. – 2013. – № 1 (85). – Ч. 2, кн.2. – С. 83-87.
16. Токарева К. О. Принцип публічності у бюджетному регулюванні / К. О. Токарева // Актуальні проблеми теорії і практики : зб. тез доповідей та наукових повідомлень IV наук.-практ. конф. – Харків, 2015. – С. 72–75.

17. Токарева К. О. Принципы бюджетной системы как основные засады її функціонування / К. О. Токарева // Фінансове право. – 2015. – № 4. – С. 16–20.
18. Толковый словарь живого великорусского языка. Т. 3. / В. И. Даль. – Москва: Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1955. – 555 с.
19. Философский словарь / под ред. М. М. Розенталя. – 3-е изд. – Москва, 1972. – 495 с.

Глусенко А. С. Принципы бюджетной системы Украины как основа реализации межбюджетных отношений

Статья посвящена исследованию специфики реализации принципов бюджетной системы Украины, в контексте объективно обусловленной необходимости в обозначении и доктринальной характеристике перспективных направлений их регуляторного влияния на процесс оптимизации и развития межбюджетных отношений в Украине. Автор уделяет внимание вопросам общетеоретического и практического значения, проводит критический анализ состояния правового регулирования, практики реализации межбюджетных отношений, а так же значения и роли принципов бюджетной системы Украины в указанных процессах. Отмечается, что последние существуют не изолированно, а имеют комплексный характер, поскольку они охватывают не только межбюджетные отношения, но и детализируют специфику распределения (перераспределения) налоговых и неналоговых поступлений между соответствующими бюджетами. На основании проведенного анализа, автор приходит к выводу о том, что принципы бюджетной системы Украины имеют исключительное значение при реализации межбюджетных отношений.

Ключевые слова: межбюджетные отношения, принципы, бюджетная система, бюджетный процесс, бюджетные правоотношения, принципы осуществления межбюджетных отношений, распределение бюджетных средств.

Gusenko A. S. The principles of the budget system of Ukraine as the basis for implementation of intergovernmental relations

The article is devoted to specifics of implementation of the principles of the budget system of Ukraine in the context of the objective due to the need to be marked and doctrinal characteristics of the promising directions for their regulatory effect on the process optimization and the development of intergovernmental relations in Ukraine. The author paid attention to the issues of theoretical and practical significance, a critical analysis of state legal regulation, the practice of intergovernmental relations and the value and role of the principles of the budget system of Ukraine in these processes. It is noted that the latter do not exist in isolation but are complex, as they cover not only intergovernmental relations but also detail the specifics of the distribution (redistribution) tax and non-tax revenues between the respective budgets. On the basis of the conducted analysis the author comes to the conclusion that the principles of the budget system of Ukraine are of utmost importance in the implementation of intergovernmental relations.

Key words: inter budgetary relations, principles, budget system, budgetary process, budgetary relations, the principles of inter-budgetary relations, budget allocation.

